

2. Ю.В. Онопрієнко, Кіреєва К.О. Технології fintech компаній для удосконалення Банківських операцій. URL:<https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2022/03/InnTheoryMethPract-Kyiv-Mar2022.pdf#page=39>

УДК 336.77

Чуб П.М.

к.е.н., доцент

доцент кафедри банківської справи та страхування

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТУ ISO 20022 (СЕП 4.0) В ПЛАТІЖНУ ІНФРАСТРУКТУРУ УКРАЇНИ

Національний банк України у партнерстві із компанією SWIFT відповідно до Стратегії розвитку платіжної інфраструктури України та Стратегії ЄЦБ в рамках інтеграції України в ЄС, здійснює впровадження міжнародного стандарту обміну повідомленнями ISO 20022 в платіжній інфраструктурі України з метою підвищення конкурентоспроможності нашої країни та її інтеграції зі світовими ринками. Переведення платіжної інфраструктури України на міжнародний стандарт ISO 20022 триває з 2016 року. Міжнародний стандарт ISO 20022 – універсальний спосіб взаємодії різних автоматизованих систем учасників фінансових і торгових ринків у світі. Він є основою функціонування європейських платіжних систем.

На виконання вимог Закону «Про платіжні послуги» № 1591-IX [1] Правління НБУ прийняло [постанову від 16.09.2021 № 93 «Про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України»](#) [2], згідно з якою в рамках реалізації проекту Національного банку України «Розвиток платіжної інфраструктури України» з 1 квітня 2023 року запроваджується у платіжній інфраструктурі України міжнародний стандарт ISO 20022.

Отже, перехід на використання міжнародних стандартів обміну фінансовими повідомленнями забезпечується шляхом упровадження системи електронних платежів нового покоління. Система електронних платежів Національного банку (СЕП) – державна банківська платіжна система, що забезпечує проведення міжбанківських розрахунків через рахунки, відкриті в Національному банку [3]. СЕП належить до системи валових розрахунків у режимі реального часу (за міжнародною класифікацією – RTGS). Національний банк є оператором та розрахунковим банком цієї системи. Учасниками СЕП станом на 1 квітня 2023 року є 65 банків, Державна казначейська служба України, Національний депозитарій України та Національний банк України.

Нове покоління СЕП (СЕП 4.0) запрацювало з 1 квітня 2023 року – на базі міжнародного стандарту ISO 20022 та в цілодобовому режимі (24/7):

➤ стандарт ISO 20022 уніфікує платіжні документи, створює єдині принципи для їх заповнення і оброблення, розширює додатковою інформацією реквізитний склад платіжної інструкції, що дає можливість забезпечити

автоматизацію платіжних операцій та підвищити рівень обслуговування клієнтів;

➤ цілодобовий режим роботи СЕП передбачає виконання міжбанківських платіжних операцій без призупинення роботи цієї системи та миттєвий перехід від поточного до наступного календарного дня. Сума виконаної платіжної інструкції відобразатиметься за рахунком учасника СЕП датою того календарного дня, в якій вона проведена через СЕП.

У зв'язку з цим Національний банк, зокрема:

➤ встановив новий порядок проведення міжбанківських платіжних операцій через рахунки учасників СЕП у частині правил формування, обміну та оброблення електронних повідомлень;

➤ оновив порядок внесення інформації про включення чи виключення учасника СЕП до/з Довідника учасників СЕП;

➤ актуалізував порядок здійснення банком і його філіями міжбанківських платіжних операцій за відповідною моделлю обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку;

➤ встановив вимоги до переліку інформації та відомостей про небанківського надавача платіжних послуг, які міститимуться в Довіднику небанківських надавачів платіжних послуг;

➤ врегулював питання виконання учасниками СЕП міжбанківських платіжних операцій небанківських надавачів платіжних послуг;

➤ оновив порядок виконання міжбанківських платіжних операцій в національній валюті через кореспондентські рахунки, що відкриваються банками-резидентами в інших банках-резидентах.

Вищезазначені норми містить постанова Правління Національного банку України від 03 березня 2023 року № 16 «Про затвердження Інструкції про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті» [4]. Цей документ набрав чинності з 01 квітня 2023 року, крім норми про обов'язкове зарахування коштів за платіжною операцією на рахунок отримувача протягом години, яка діятиме з 01 квітня 2024 року. Відповідно з 1 квітня 2023 року втратила чинність Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті, затверджена постановою правління Національного банку України від 16 серпня 2006 року № 320 [5].

Щодо можливих ризиків впровадження стандарту ISO 20022 в платіжну інфраструктуру України, то наприклад, Райффайзен Банк попереджає своїх клієнтів, що період стабілізації триватиме до кількох тижнів: у цей час можуть виникати технічні проблеми та затримки при прийомі/відправці платежів з/до інших банків (по СЕП) [6].

У відповідності з дорожньою картою розвитку СЕП наступні покоління (СЕП 4.x - 5.0 впровадження яких заплановане на 2024-2025 рр.) сприятимуть розширенню функціоналу і гармонізації платіжної інфраструктури України з правилами ЄС. А саме, передбачається [7]:

- ✓ реалізація сервісу миттєвих платежів для розрахунків клієнтів в Україні та можливістю здійснення транскордонних переказів з країнами ЄС на базі SEPA Instant Credit Transfer (підключення до TIPS);
- ✓ мультивалютність (UAH, EUR);
- ✓ трекінг-сервіс для платежів;
- ✓ реалізація допоміжного сервісу (аналог SEPA Proxy Lookup) для ініціювання клієнтських платежів за номером телефону, email (аліассервіс);
- ✓ реалізація сервісу оцінки ризику платіжної операції (на базі штучного інтелекту).

Підводячи підсумки викладеному вище, зазначимо що нове покоління СЕП засноване на сучасних програмних та технічних засобах, що дозволяє покращити швидкість, зручність та безпеку електронних платежів. Завдяки більшому рівню автоматизації процесів вдалося досягти пришвидшення оброблення платіжних операцій. Крім того, стандарт ISO 20022 дозволяє уніфікувати платіжні повідомлення, створити єдині правила їх заповнення й оброблення, запровадити додаткові поля реквізитів. Крім того, тепер СЕП працює в режимі 24/7. Отже, міжбанківські платежі можна виконувати цілодобово без призупинення роботи системи, а перехід від поточного до наступного календарного дня відбувається миттєво. Додатково підкреслимо, що запровадження нового покоління СЕП відкриває перспективи приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA). Додамо, що НБУ вже працює над новою версією СЕП-4.1 з реалізацією миттєвих платежів. Її тестування заплановане на 2023 рік.

Перелік джерел посилення:

1. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Положення про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України, затверджене постановою Правління НБУ від 16.09.2021р. № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0093500-21#Text>
3. Офіційний сайт Національного банку України. Система електронних платежів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/sep>
4. Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 03 березня 2023 року № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016500-23#Text>
5. Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 16 серпня 2006 року № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06#Text>
6. Офіційний сайт Райффайзен Банку. URL: <https://raiffeisen.ua/iso20022>
7. Дорожня карта розвитку СЕП. Впровадження стандарту ISO 20022 в платіжній інфраструктурі України. URL: https://bank.gov.ua/files/ISO20022/Review_ISO20022.pdf